

Alle leven
begint met
water

NATUURLIJK TUINIEREN

ERIK HOOIJBERG

Een natuurlijke tuin kan eigenlijk niet zonder water. Niet de vaak viezige slootjes achter onze tuinhuisjes waarin overvloedige meststoffen zorgen voor algenbloei, kroesexplosies en overwoekering door ontsnapte waterhyacint. Nee, Erik heeft het over vijvers met helder water.

In helder water zwemmen salamanders, zetten kikkers en padden hun eieren af en tollen watertorren rondt. In water van goede kwaliteit groeien prachtige planten zoals pijlkruid en de zwanenbloem. Ter relativering; de zwanenbloem doet het ook heel goed in onze prutsloten... Ook de lisdodde tiert er welig en zorgt tezamen met riet voor zuivering van het slootwater.

Waterelementen vergroten de biodiversiteit

In fraai vormgegeven boeken over de inrichting van een tuin worden stevast waterelementen beschreven. Die vergroten de biodiversiteit doordat ze insecten, amfibieën, en dorstige vogels en zoogdieren aantrekken. Het glanzende oppervlak weerspiegelt overscherende libellen en waterjuffers en geeft een verdubbeling van de prachtige wolkenluchten. Het mooist is vanzelfsprekend een grote vijver met gloeiende oevers, of stromend water dat in een wadi door de tuin slingert.

Maar ook kleinere waterelementen geven een extra dimensie aan de tuin. Een ingegraven, oude, schoongemaakte speciekuip gevuld met een doordacht mengsel van zuurstofplanten

Vijver met stapelmuurtje (Erik Hooijberg)

en bloeiende waterplanten is al een verrijking van de tuin. Een vijver heeft wel zon nodig: minimaal vijf uur per

dag en dan ook nog het liefst ochtendzon. En een beetje schaduw is heerlijk voor eventuele visjes. Begin overigens niet te snel met vis - laat de vijver eerst groeien en in balans komen.

Veiligheid boven alles

Voorgevormde vijvers komen tegenwoordig voor in vele vormen, diepten en afmetingen. Grotere tuincentra kunnen ze leveren, maar vijvers laten zich ook uitgraven. Een diepte van minimaal 80 centimeter is de leidraad. De afgegraven grond kun je (her)gebruiken om hoogteverschillen in de tuin aan te brengen. Maar bedenk dat water als een magneet werkt op kleine kinderen.

Zorg er dus voor dat een vijver afgeschermd is voor die kleine stappertjes door een hekwerk of een gaasafdekking. Vermijd verder steile oevers, zodat mens en dier makkelijk uit het water kunnen kruipen - mocht dat nodig zijn. En ga verstandig om met elektriciteit voor vijverpomp of -verlichting.

Water in balans

Tuinen op ons tuinpark zijn niet geschikt voor echt grote vijvers, dus het blijft behelpen. De waterkwaliteit van de vijver is van enorm belang. De zuurgraad moet goed zijn, evenals de hoeveelheid zuurstof en kooldioxide, en de hoeveelheid mineralen. Vijverwater is eigenlijk een levend organisme dat zich steeds aanpast aan wisselende omstandigheden. Overdag, bij voldoende zonlicht, wordt er door onderwaterplanten zuurstof geproduceerd - terwijl die 's nachts weer wordt gebruikt. Vissen en andere dieren nemen zuurstof op om te kunnen leven. En dat gaat ieder uur van de dag door.

Zoiets gaat ook op voor de mineraalhuishouding; een teveel aan voedingsstoffen is niet goed, maar een tekort ook niet. Goed vijverwater is op die punten steeds in verandering; dag en nacht, zomer en winter.

Gele lis, waterlelie en pijlkruid
Een vijver staat niet op zichzelf. De randen zijn net zo belangrijk als de vijver zelf. In mijn tuin heb ik vorig jaar rondom de kleine vijver emmers

Begin overigens niet te snel met vis - laat de vijver eerst groeien en in balans komen

ingegraven met daarin gele lis, een plant die prachtig mooie gele bloemen draagt. De gele lis verdraagt natte voeten heel goed, maar aan uitdroging heeft ze een hekel. Misschien moet ik dit ook doen met de zwanenbloem uit de sloot - een plant met mooi roze schermbloemen. Andere mooie oeverplanten zijn kalmoes, paardenstaart en watermunt.

Verder hebben we een open stapelmuurtje gemaakt van overtollige grindtegels en één van wat berkenstammetjes. Deze geven bescherming aan kikkers, padden en insecten. In het water groeit waterpest: een

Zwanenbloem (Erik Hooijberg)

eenvoudige plant die onder water groeit. Deze produceert zuurstof en is om die reden van groot belang voor

Geelgerande waterkever (Waterwereld.nu)

de vijver. Daarnaast groeit er pijlkruid en natuurlijk een waterlelie. Op de bladeren van de waterlelie strijken vaak libellen en waterjuffers neer. Ze genieten daar van de zon. Vanaf bamboestokken die verticaal in de grond staan, houden ze de omgeving in de gaten, op zoek naar een prooi. Bij tijd en wijle cirkelen grote libellen rondom het grasveld die op zoek zijn naar vliegen en muggen. Een fraaie dans die vaak abrupt weer stopt.

Geelgerande watertor en andere vreetzakken

Ik zei het al: wacht vooral met het uitzetten van vis totdat de vijver is gegroeid en in balans is gekomen. Maar wacht vooral niet met kijken. Op de knieën, en loeren naar het onderwaterleven...

Om een teveel aan algen te bestrijden, kan het enorm helpen om watervlooiën, posthoornslakken of zoetwatermosselen toe te voegen. En dan komen

de verrassingen. In ons geval de komst van insecten: larven van libellen die met hun achterlijf aan het wateroppervlak hangen om adem te halen, kleine zwarte watertorretjes, spinnende watertorren en tot onze verontrusting ook de geelgerande watertor. Deze tor is een veelvraat die eerst als larve de boel onveilig maakt, en later als volwassen watertor echt kan huis-

Grote Lisodde (Prof. Dr. Wilhelm Thomé)

Kleine watersalamander (Mark Hofstetter, CC)

houden in de vijver. Al deze insecten en hun larven hebben altijd honger, lijkt het wel. Een prachtig gezicht - dat zeker - maar als de kikkers en de padden hun eieren hebben afgezet, moeten er wel wat rovers worden overgezet naar de Zuid- en Westsingel.

Natuurlijk tuinieren is leuk en spannend

Ook het vijverproject is weer een experiment; een probeersel, om de biodiversiteit te verhogen. De vijver heeft al heel wat insecten aangetrokken en leest de dorst van merels en andere vogels. Ik hoop van harte dat er kikkers, paden en salamanders op afkomen en wie weet ooit een ringslang.

Voor meer informatie, boeken en artikelen kun je een mail sturen naar groen@ons-buiten.nl

Bronnen: Diervriendelijk tuinieren (Kosmos), Natuurlijk tuinieren (Readers Digest), Vijvers en andere waterrelementen (Terra's), Tuindierengids Kosmos, Insectengids (Tirion Natuur), en internet

Jonge ringslang in het water (Jean-Luc, CC)